

Warszawa - Wola

Skwer Rzeźby

2/W/26

Na planie skweru zaznaczono 17 miejsc będących punktami kontrolnymi (PK), do których wykonano 28 zdjęć. Aby potwierdzić przebycie trasy należy przesłać do organizatora współrzędne dopasowanych zdjęć, czyli literę z kolumny i numer rzędu. Uwaga! Do każdego z PK pasuje od jednej do trzech fotografii.

Spacerując po Woli i odkrywając jej zakątki możecie natknąć się na grupę kilkunastu nietypowych, abstrakcyjnych rzeźb, które znajdują się na Skwerze im. płk. Zdzisława Kuźmirskiego-Pacaka na Odolanach. Historia rzeźb sięga wielu lat wstecz i momentu, kiedy na Woli w 1968 roku odbyło się I Biennale Rzeźby w Metalu.

Autorom pomysłu zależało na tym, by wyprowadzić sztukę spoza muzeum i sal wystawowych na ulicę, by móc kształtować i uwarściwiać ówczesnego człowieka. Na ul. Kasprzaka, w ramach tzw. stałej

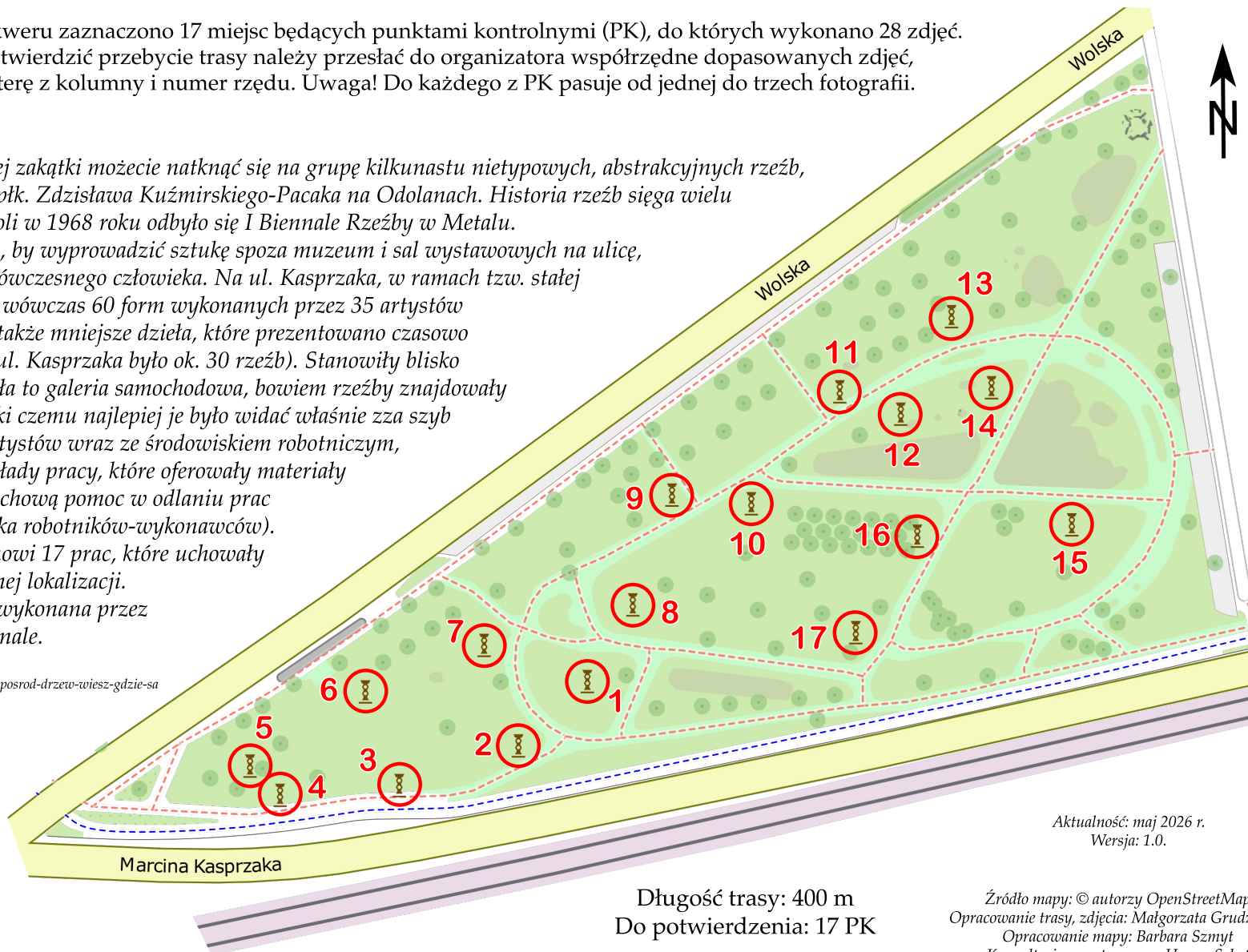
Ekspozycji Dużych Rzeźb, stało wówczas 60 form wykonanych przez 35 artystów (To nieścisłość: liczby te obejmują także mniejsze dzieła, które prezentowano czasowo w Parku im. J. Sowińskiego, przy ul. Kasprzaka było ok. 30 rzeźb). Stanowiły blisko trzykilometrową galerię sztuki. Była to galeria samochodowa, bowiem rzeźby znajdowały się między dwoma jezdniami, dzięki czemu najlepiej je było widać właśnie zza szyb samochodu. W imię współpracy artystów wraz ze środowiskiem robotniczym, do prac nad biennale włączono zakłady pracy, które oferowały materiały (złom), zaplecze techniczne oraz fachową pomoc w odlaniu prac (na niektórych rzeźbach są nazwiska robotników-wykonawców).

Dziś pamiątkę po wydarzeniu stanowi 17 prac, które uchowały się do tej pory, choć nie w pierwotnej lokalizacji.

Najsłynniejszą jest rzeźba Żyrafa wykonana przez Władysława Frycza, kuratora biennale.

www.gazetawoli.pl/artykul/231,rzezyby-z-metalu-schowane-posrod-drzew-wiesz-gdzie-sa

Inspiracją do powstania trasy był spacer po Skwerze Rzeźby na Woli zorganizowany 26.04.2026 r. przez Wolskie Centrum Kultury i prowadzony przez Hannę Sabat.

Aktualność: maj 2026 r.
Wersja: 1.0.

Długość trasy: 400 m
Do potwierdzenia: 17 PK

Źródło mapy: © autorzy OpenStreetMap
Opracowanie trasy, zdjęcia: Małgorzata Grudzińska
Opracowanie mapy: Barbara Szmyt
Konsultacja merytoryczna: Hanna Sabat

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (2/W/26)

1.	„Żyrafa” – Władysław Dariusz Frycz, ur.1929. Artysta w 1968 r. pełnił funkcję komisarza Biennale Rzeźby w Metalu. Pracuje głównie w metalu, najchętniej tworzy sylwetki zwierząt. Druga „Żyrafa” jego autorstwa została wykonana w 1981 r. na zamówienie warszawskiego ZOO i znajduje się w Parku Praskim (jest prawie dwukrotnie wyższa, ma 13 m). Przy ul. Powsińskiej, obok Fortu Czerniaków, stoją „Ptaki III”. Jego prace są także w innych miastach, m.in. kilka w Lublinie, np. „Aligator”. Oryginalna „Żyrafa” miała kolor grafitowy i posiadała ogon (był odtwarzany, ale znów zniknął). Początkowo stała przy ul. Kasprzaka przed Instytutem Chemii Organicznej PAN. Od przełomu lat 60. i 70. kilka razy zmieniała lokalizację, m.in. stała przed stadionem Olimpij, a zanim tu trafiła - koło myjni przy Górczewskiej (przemalowana na żółto). Część mieszkańców Woli chce, by tam wróciła. Obecny ciemnoszary kolor ma od 2011 r.
2.	„Dzieliom Poległym za Warszawę” – Ewelina Michalska (ur. 1932). Tworzyła również medale. Jest także autorką rzeźby zatytułowanej „Dzwony Kampinosu”, która do 2020 r. stała przed budynkiem Wydziału Inżynierii Produkcji Politechniki Warszawskiej, niestety została zniszczona. (Zainteresowani mogą o tym przeczytać na stronie https://www.whitemad.pl/zadzwonila-po-slusarzy-i-zaplacila-za-usuniecie-rzezby-bo-jej-sie-nie-podobala/).
3.	„Jutrzenka” - Teresa Brzósiewicz (1929-2020). Kilka jej prac znajduje się w przestrzeni Warszawy, są to m.in. „Wisła i Wołga” w okolicy Teatru Capitol, „Wiosna” przy ul. Międzynarodowej, czy „Hymn Warszawianka” przed budynkiem należącym kiedyś do Huty Warszawa przy ul. Kasprzowicza. Nie zachowała się druga z prac rzeźbiarki wykonana podczas biennale zatytułowana „Motyl”. Artystka jest także autorką kilku nagrobków na obu cmentarzach na Powązkach, m.in. Aleksandra Zelwerowicza i Ady Sari.
4.	„Glob” – Mieczysław Kałużny (1934-2001). Oprócz rzeźb plenerowych (znajdują się m.in. w Mielcu) tworzył też pomniki, np. Armii Krajowej w Brwinowie (1992) oraz płaskorzeźby.
5.	„Planetoidea” – Henryk Wróblewski (1934-1983). Inne jego dzieła to m.in. „Rozkwit” z 1976 r. z piaskowca, stojąca przy Trasie Łazienkowskiej oraz odkuta w wapieniu w 1973 r. „Echa Gór Świętokrzyskich” zlokalizowana w Kielcach.
6.	„Bohaterom Woli” – Janina Mirecka (1930–2014), oprócz jej nazwiska na rzeźbie widać podpis wykonawcy, który dodał swój zawód – „spawacz”. Podczas wojny jako dziecko wraz z matką pomagała Żydom, przenosiła także broń i bibułę. Była łączniczką w Powstaniu Warszawskim, ps. Bławatek. Tworzyła także formy kameralne (np. medale). Jest autorką rzeźby z 1974 r. „Piosenka dla Warszawy”, zwanej też „Wars i Sawa”, poświęconej młodym powstańcom warszawskim, ulokowanej na Starym Mieście. Inna jej praca „Muzykująca rodzina” (z ceramiki, z 1977 r.) znajduje się (częściowo zniszczona) na Ursynowie Północnym przy ul. Puszczyka.
7.	„Koncert” – Tadeusz Wencel (1926-2024). Jednym z dzieł rzeźbiarza jest pomnik „Karolinka i Karlik” w Gogolinie. W latach 1980-1996 pracował na Wydziale Sztuki WSP w Częstochowie, studenci nazywali go „Tatą Wenclem”.
8.	„Walka” – Wiktoria Iljin (1918-1995). Podczas wojny była w Wojskowej Służbie Kobiet, ps. Wika, w Powstaniu Warszawskim pełniła funkcję sanitariuszki. Swoje oszczędności przeznaczyła w testamencie na pomoc dzieciom słabosłyszącym (sama w wieku 4 lat straciła słuch).
9.	„Kompozycja” – Tadeusz Sieklucki (1925-1994). Wiele stalowo-drewnianych kompozycji o charakterze abstrakcyjnym budował z różnej długości gwoździ. Jego autorstwa jest m.in. wykuta w piaskowcu „Kompozycja” na skraju skarpy przy Trasie Łazienkowskiej, zwana popularnie „uchem”. Tworzył także rzeźby kameralne, pomnikowe i reliefy.
10.	„Awangarda” – Bronisław Kubica (1934-2004). Autor m.in. rzeźby „Pierwsza miłość” w Mielcu, posągu Fryderyka Chopina przy Centrum Sztuki w Londynie z 1974 r. i pomnika Bolesława Bieruta z 1979 r. w Lublinie (zdemontowany).
11.	„Totem” – Krystian Jarnuszkiewicz (1930-2016). Od dziecka związany z metalem – ojciec był rzemieślnikiem pracującym z tym materiałem. Myślał o rzeźbie w kontekście przestrzeni, zajmował się też medalierstwem. Żona Anna także była artystką, a brat Jerzy to autor m.in. Pomnika Małego Powstańca (jego praca z biennale nie zachowała się).
12.	„Żagle” – Adam Smolana (1921-1987). Tworzył w drewnie, kamieniu i metalu. Jest autorem m.in. Pomnika Ryby przy promenadzie w Gdyni (1968), „Wierzyckanki” w Starogardzie Gdańskim (1969) oraz Pomnika Martyrologii Polskich Mieszkańców Sopotu (1995), odsłoniętego po śmierci artysty, koronę orła zaprojektowała jego żona Izabella).
13.	„Baza” – Józef Markiewicz (1913-1991). To przede wszystkim wybitny medalier, jego prace były wystawiane na ponad dwustu wystawach w kraju i za granicą. Tematy: macierzyństwo, miłość, Fryderyk Chopin. Projektował też monety.
14.	„Melodia” – Elżbieta Rolke-Misztal. Rzeźba ta jest dedykowana Zakładom Radiowym im. Marcina Kasprzaka, w których od 1958 r. produkowano magnetofony o takiej nazwie.
15.	„Biennial” – Maciej Szańkowski (ur. 1938). Jest autorem dzieł kameralnych i monumentalnych, pomników i drobnych form medalierskich. Tworzy rzeźby w powiązaniu z architekturą i krajobrazem, m.in. słynne „Okno” (1977) ulokowane w górskim pejzażu w okolicy Mariboru na Słowenii. Do znanych pomników jego autorstwa w Polsce należą: Ofiar Terroru Komunistycznego 1944-1956 na warszawskim Służewie oraz Sandomierzu - Ofiar Ziemi Sandomierskiej. Zaprojektował także wrocławską rozebraną „Fontannę pamięci” wraz z rzeźbą odlaną w brązie.
16.	„Stalowa etiuda” – Jan Jaworski (1916-?). Był znany przede wszystkim jako autor rzeźb metalowych, ale pracował również w drewnie.
17.	„Drogowskazy” – Andrzej Kasten (1923-2020). Podczas wojny był żołnierzem Armii Krajowej ps. „Zulejka”, służył w oddziałach Tomasza Wójcika „Tarzana” oraz majora Jana Piwnika „Ponurego”. Oprócz rzeźby zajmował się medalierstwem, rysunkiem i ceramiką. Jego najbardziej znane warszawskie pomniki to: monumentalny, upamiętniający Kościuszkowców na Pradze oraz Waleriana Łukasińskiego na Nowym Mieście. Był inicjatorem powstania i autorem Pomnika „Ponurego”, wykutego w piaskowcu i odsłoniętego w 1984 r. w Wąchocku.

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (2/W/26)

	A	B	C	D
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

Aby potwierdzić przebycie trasy, należy za pomocą formularza dostępnego na stronie internetowej trino.pttk.pl przesłać do organizatora oznaczenia dopasowanych do PK zdjęć.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/67 z dnia 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46 (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, tzw. RODO), przesyłający wyraża zgodę na publikację na liście osób, które przebyły trasę TRInO.

trino.pttk.pl